

HET TWEEDE DEEL VAN DE CATECHISMUS, HANDELENDE OVER 'S MENSEN VERLOSSING.

ZONDAG 5.

Vraag 12: *Aangezien wij dan naar het rechtvaardig oordeel Gods tijdelijke en eeuwige straffen verdiend hebben, is er enig middel, waardoor wij deze straf kunnen ontgaan, en wederom tot genade komen?*

Antwoord: *God wil, dat aan zijn gerechtigheid genoeg geschiede ^a). Daarom moeten wij aan haar óf door onszelf ^b) óf door een Ander ^c) volkomen betalen.*

a. Gen. 2 : 17, Rom. 1 : 32, 2 Thess. 1 : 6, Jes. 45 : 21.

b. Deut. 24 : 16.

c. Rom. 8 : 3v.

Inhoud van Deel II.

Dit Deel handelt over 's mensen verlossing. Daarin wordt voornamelijk onderwezen:

1. Dat de verlossing kan geschieden door voldoening voor de misdaad, Vraag 12.
2. Dat de voldoening voor de misdaad alleen kan geschieden door een Middelaar, Die tezamen God en mens moet zijn, Vraag 13-15, waar ook gehandeld wordt over de Middelaar en het verbond.
3. Dat de verlossing uitsluitend uit het Evangelie onderwezen wordt, Vraag 19.
4. Dat alleen de gelovigen deze verlossing deelachtig worden, Vraag 20v., 59v.; enz., waar ook over het geloof, zijn Artikelen en over de rechtvaardigmaking gehandeld wordt.
5. Dat het geloof bevestigd wordt door de sacramenten, Vraag 65v. enz., waar over de sacramenten, de Doop en het Heilige Avondmaal des Heeren, en de kerkelijke tucht of Christelijke ban gesproken wordt.

Verklaring van Vraag 12.

Nadat bewezen is, dat de mens de verplichte gehoorzaamheid niet is nagekomen maar heeft overtreden - waardoor hij zich aan de eeuwige verdoemenis schuldig maakte - dient nu onderzocht te worden of er mogelijk verlossing gevonden kan worden in de weg van voldoening voor de misdaad. Daarop geeft de Catechismus ten antwoord, dat dit het geval is, „wanneer aan de Goddelijke rechtvaardigheid volkomen genoeggedaan wordt.”

Want de Wet verplicht alle mensen tot gehoorzaamheid of, bij nalatigheid, tot straf. Wie nu één van beide doet, n.l. of Gode in alles gehoorzaam zijn, of de straf, die bij ongehoorzaamheid bedreigd werd, betalen: die is rechtvaardig en wordt daarom goed gerekend.

Maar er kan op twee manieren voor de straf voldaan worden. De eerste is deze, dat - zoals de Wet dreigt en Gods rechtvaardigheid vordert - wijzelf, die zondigden, voor de zonde betalen of gestraft worden, vgl. Deut. 27 : 26: „Vervloekt zij, die de woorden dezer Wet niet zal bevestigen, doende dezelve.” Maar deze (eerste)

manier is onmogelijk, zoals aangetoond zal worden; omdat wij geen afdoende straf kunnen lijden, zonder totaal vernietigd te worden.

De andere (manier) welke ons het Evangelie bekendmaakt en Gods barmhartigheid toestaat is deze, n.l. dat een Ander in onze plaats voldoen mag; te weten, dat wij zulks buiten onszelf om, in Christus de Middelaar moeten zoeken, Rom. 8 : 3: „Want hetgeen der Wet onmogelijk was, dewijl zij door het vlees krachteloos was, heeft God, Zijnen Zoon zedende”, enz. En al wordt dit niet in de Wet geleerd, strijdt het er toch ook niet mee, noch wordt het ergens elders afgekeurd of verworpen. Want wanneer voor de ongehoorzaamheid voldoening geschiedt door genoegzame straf, dan is de Wet voldaan; en ook Gods rechtvaardigheid laat toe, dat de partij, die gezondigd heeft, alsdan van schuld vrijgesproken, ontslagen en in genade aangenomen wordt. Zie hier de inhoud der verlossing.

Over de verlossing.

Inzake de verlossing wordt (ons) hier geleerd: allereerst, dat ze geschieden kan, en hoe ze geschieden moet, Vraag 12. Ten andere: door Wie, Vraag 13-15. Om dit des te beter te verstaan, zullen wij in het kort de volgende vragen verklaren.

1. Wat, en hoedanig 's mensen verlossing is.
2. Of zulk een verlossing mogelijk is.
3. Of ze noodzakelijk en zeker is.
4. Of er een volkomen verlossing te wachten is.
5. Hoe deze geschieden kan.
6. Van en door Wie ze geschieden kan

1. Wat, en hoedanig de verlossing is.

Het woord *verlossing* houdt verband met iets anders. Want alle verlossing is van iets, en tot iets; zoals bij voorbeeld: uit de gevangenis, tot de vrijheid. Want alle mensen zijn van nature als het ware in boeien gesloten en gevangen gehouden door de zonde, de duivel en de dood, 2 Tim. 2 : 26, Hebr. 2 : 14v. Men kan daarom 's mensen verlossing niet beter verstaan, dan na overweging van zijn ellende. Want zoals de ellende allereerst uit het verlies der oprechtheid en uit aangeboren boosheid, d.w.z. uit de zonde bestaat, en ten andere uit de straf der zonde: evenzo bevat de verlossing allereerst de vergeving en wegneming der zonde en het herstel van de verloren oprechtheid in ons; en ten andere de verlossing van de straffen en van alle ellenden.

Zoals dus de ellende uit twee stukken bestaat, n.l. de zonde en de dood, zo heeft ook de verlossing twee stukken; deze zijn de bevrijding van de zonde en van de dood. De *verlossing van de zonde* bestaat voor het ene deel in de vergeving der zonde, zodat deze ons niet toegerekend wordt; en anderdeels in haar vernietiging in ons, door de vernieuwing der natuur, opdat ze in ons niet heerse. De *verlossing van de dood* bestaat in de bevrijding van wanhoop, van het gevoel van Gods toorn, van de rampen en ellenden van dit leven, en tenslotte van de tijdelijke en eeuwige dood.

Hieruit blijkt, dat de verlossing van de gevallen mens een volkomen bevrijding betekent uit alle ellende, en een teruggave van de gerechtigheid, heiligheid, het eeuwige leven en de gelukzaligheid door en óm Christus; welke verlossing in dit leven door het geloof en de Heilige Geest in ons een aanvang neemt, maar pas in het toekomstige leven volmaakt worden zal.

2. Of zulk een verlossing mogelijk is.

Hetgeen de Catechismus hier antwoordt, neemt de hoop om de verlossing te krijgen niet weg, en toch stelt ze die ook niet voor, dan onder deze voorwaarde: dat aan Gods gerechtigheid eerst voldaan moet worden. En aangezien dit moet geschieden en dit Gods wil is, zo maakt ze ons nader bekend, dat er daarom volkómen betaling dient te geschieden óf door onszelf óf door een Ander. Zo blijkt dus, dat zulk een verlossing mogelijk was:

1. Vanwege de oneindige goedheid en barmhartigheid van God, die niet dulden kan, dat het ganse menselijke geslacht voor eeuwig verloren zou gaan.
2. Vanwege de eindeloze wijsheid van God, die zulk een wijze van verlossing heeft kunnen uitvinden, waardoor Hij - zonder de minste krenking van Zijn rechtvaardigheid - Zijn barmhartigheid aan het menselijke geslacht heeft betoond.
3. Vanwege Gods almacht, waardoor Hij de mens even goed na de val heeft kunnen oprichten, en van zonde en dood verlossen, als Hij hem uit niet, naar Zijn evenbeeld, vermocht te scheppen. Daarom zou de ontkenning, dat er verlossing mogelijk is betekenen, dat men God de lof van Zijn goedheid, wijsheid en almacht ontnam. Want voorwaar, het ontbreekt God nimmer aan raad, goedheid of macht; zoals er geschreven staat in 1 Sam. 2 : 6: „Hij doet ter helle nederdalen, en Hij doet weder opkomen”; Ps. 68 : 21: „Bij den HEERE, den Heere, zijn uitkomsten tegen den dood”; en Jes. 59 : 1: „Ziet, de hand des HEEREN is niet verkort.”

Tegenwerping. Maar er wordt gevraagd, waaruit wij dit weten, en of 's mensen verstand dit buiten Gods Woord om begrijpen kan; ook, of Adam dit na de val heeft kunnen weten en hopen.

Antwoord. Dat er zulk een verlossing mogelijk was, is nu openbaar door de uitkomst; en wij weten ervan uit het Evangelie of de Goddelijke openbaring. Maar het menselijke verstand weet niets van de verlossing, noch van de wijze waarop die geschiedt; ook al kan men het voor waarschijnlijk houden, dat zo'n verlossing heel niet onmogelijk was, omdat het niet gelovenwaardig is, dat het allerheerlijkste schepsel voor de allergrootste en eeuwige ellende geschapen zou zijn, Och dat God een Wet gegeven zou hebben, die nooit volbracht zou worden. En deze redenen zijn van zichzelf zeer vast, maar het menselijk verstand gelooft ze niet vanwege zijn verdorvenheid.

Evenals nog heden ten dage allen die buiten de Gemeente zijn, het Evangelie niet kennen en deze verlossing verstaan noch erop hopen kunnen: zo heeft ook Adam na de val ze niet kunnen weten noch erop kunnen hopen, alleen op grond van zijn verstand, zonder enige openbaring en bijzondere belofte. Want na de val heeft hij zich niet anders dan Gods hoogste rechtvaardigheid kunnen voorstellen, die de zonde niet ongestraft laat passeren, maar de overtreders eeuwige straffen toezendt; zoals Gods onveranderlijke waarheid met nadruk de zondaar met de dood bedreigd had, toen Hij zeide, Gen. 2 : 17: „Ten dage als gij daarvan eet, zult gij den dood sterven.” Adam heeft derhalve voldoende geweten, dat aan deze gerechtigheid en waarheid van God voldaan moest worden door een eeuwig verderf van de zondaar, zodat hij ter oorzaak van dit alles op geen verlossing kon hopen. Toch heeft hij wel enigszins met reden kunnen aannemen, dat er verlossing geschieden kon, mits aan Gods rechtvaardigheid voldaan werd. Maar op deze genoegdoening heeft hij niet kunnen hopen, en niet geweten op welke manier en door Wie ze zou kunnen worden bewerkt. Ja, ook de engelen zouden in eeuwigheid de wijze van deze verlossing niet hebben kunnen uitdenken, als niet God, in Zijn onuitsprekelijke wijsheid en goedheid, ze door het Evangelie aan de mensen had geopenbaard.

Tegenwerping. Leek Adam de verlossing een onmogelijkheid vanwege Gods rechtvaardigheid en waarheid, dan schijnt ze ook nu nog onmogelijk te zijn. Want de krenking van Gods rechtvaardigheid en waarheid kan thans niet meer geschieden dan eertijds. Zoals daarom eertijds het feit, dat de zondaar aan de ellende ontkwam, Gods gerechtigheid en waarheid gekrenkt zou hebben, zo zal het ook nu nog het geval zijn.

Antwoord. Inderdaad zou het ontkomen van de zondaar aan de ellende, de rechtvaardigheid en waarheid van God krenken, indien dit geschiedde zonder enige genoegdoening voor de misdaad. Als Adam deze genoegdoening gezien of verwacht heeft, dan heeft hij onmogelijk kunnen wanhopen aan de verlossing, vooral niet, als hij tevens Gods natuur - d.w.z. Zijn oneindige goedheid, wijsheid en macht - alsmede het doel, waartoe de mens geschapen werd, overwogen heeft. Want het betaamt niet, dat het allerheerlijkste schepsel door de alleen goede, wijze en almachtige God tot eeuwige ellende zou geformeerd zijn, of dat Hij de mens een Wet zou gegeven hebben, die onmogelijk volmaakt onderhouden werd. Toch heeft hij dit niet gemakkelijk kunnen hopen, aangezien - zoals al gezegd werd - noch hij noch enig schepsel, vóór de verkondiging van het Evangelie, in eeuwigheid bekwaam zou zijn om ook maar iets, dat met Gods gerechtigheid overeenkwam, uit te denken, om van deze straffen bevrijd te worden; tenzij God het hem door Zijn Zoon geopenbaard had.

Daarom komt het hierop neer, dat de gevallen mens op geen verlossing van zonde en dood heeft kunnen hopen, voordat hij hoorde de belofte van het Zaad der vrouw, Dat de slang de kop vermorzelen zou. Maar hij heeft ook totaal niet kunnen of behoren te wanhopen. Want hoewel hij geen stellige en noodzakelijke reden had, waaruit hij besluiten kon dat de verlossing geschieden zou, noch ook de wijze van voldoening begrepen heeft, volgde daaruit toch niet, dat het daarom bij God onmogelijk zou zijn. Daarom moest Adam in Gods wijsheid, goedheid en almacht berusten en niet wanhopen, ook al drong alles hem tot wanhoop, en al scheen niets hem tegen die aanvechtingen te kunnen troosten, indien de stem des Evangelies er niet bij gekomen was. Echter heeft hij na de belofte de wijze van voldoening door Christus mogen verstaan, en heeft hij niet slechts vast op de verlossing leren hopen, maar ook leren antwoorden op alles wat ertegen inging, zoals:

1. Dat Gods rechtvaardigheid hen niet ongestraft laat, die de eeuwige verdoemenis verdiend hebben; en daarom, omdat wij de eeuwige verdoemenis verdiend hebben, is het vanwege Gods rechtvaardigheid onmogelijk, dat wij daarvan verlost kunnen worden. Zijn antwoord luidt: „De gerechtigheid Gods laat degenen die de eeuwige verdoemenis verdiend hebben, niet ongestraft, tenzij er voldoening geschiedt door voldoende straf voor de misdaad.”

2. Wanneer niet gedaan wordt, hetgeen de rechtvaardigheid eist en de waarheid vordert, dan worden ze beide gekrenkt. Wanneer nu de mens de verdoemenis ontgaat, dan geschiedt niet hetgeen de rechtvaardigheid eist en de waarheid vordert, d.w.z. dan wordt hij niet gestraft met de eeuwige dood. Derhalve: omdat door 's mensen verlossing zowel de rechtvaardigheid als de waarheid Gods gekrenkt worden, zo volgt daaruit, dat de mens onmogelijk verlost zou kunnen worden. Hierop kon hij ook antwoorden: „De rechtvaardigheid en waarheid Gods zouden gekrenkt worden, ingeval er nooit geen straffen geleden werden, of door de zondige mens zelf, of door een Ander, Die in zijn plaats de straffen komt lijden. Dat Christus het is, Die voor de mens de kop van de slang vermorzelen zou, leerde hij uit de belofte.”

3. Hetgeen Gods onveranderlijke rechtvaardigheid en waarheid eisen, dat moet

noodzakelijk geschieden en is onveranderlijk. De onveranderlijke rechtvaardigheid en waarheid Gods eisen, dat de zondaar in de eeuwige straffen terechtkomt. Daarom moet zulks onveranderlijk en noodzakelijk geschieden. Ook, hier heeft hij op weten te antwoorden, n.l. dat, „Gods rechtvaardigheid zonder enige verandering eist, dat de zondaar aan eeuwige straffen vervalt, of dat de voldoening door Christus volbracht wordt. Eén van beide moet noodzakelijk geschieden.”

4. Aangezien wij onszelf niet kunnen redden uit de zonde en de dood, is het onmogelijk, dat wij daaruit verlost worden. „Weliswaar zou het onmogelijk geweest zijn, indien God geen middel geweten en geen weg geopenbaard had om uit het kwaad te geraken, welke voor het menselijk verstand en alle schepselen onmogelijk was uit te vinden. Deze weg heeft God door Christus geopenbaard.”

Deze en dergelijke bliksemen heeft de mens, dank zij de belofte des Evangelies, weten te verdragen en te vernietigen. Maar wij verstaan deze antwoorden thans veel duidelijker dan Adam vroeger. Want wij weten zekerder dan hij, dat de verlossing van de mens niet maar mogelijk is en eenmaal komen zal, maar wij zijn ook, op grond van het Evangelie, van de uitkomst zelf - alsmede krachtens ons geweten - ervan overtuigd, dat deze verlossing nu ook metterdaad door Christus volbracht is. Hieruit volgt dus, dat 's mensen verlossing altijd mogelijk geweest is, om van God teweeggebracht te worden.

3. Of de verlossing noodzakelijk en zeker is.

Hoewel God niet verplicht was om de mens zalig te maken - omdat Hij in Zijn vrijmacht alle mensen in de dood had kunnen laten, en niemand zalig maken, zoals in Rom. 11 : 35 gezegd wordt: „Wie heeft Hem eerst gegeven en het zal hem weder vergolden worden?” - toch wordt zeer terecht gezegd, dat 's mensen verlossing noodzakelijk heeft moeten geschieden, en dat niet om hemzelf, maar vanwege bepaalde voorwaarden; namelijk:

1. Omdat God vrij en onveranderlijk die verlossing besloten en beloofd heeft; en het is onmogelijk, dat God zou bedriegen of bedrogen worden. Ez. 18 : 23: „Zonde Ik enigszins lust hebben aan den dood des goddelozen? spreekt de Heere HEERE; is het niet, als hij zich bekeert van zijn wegen, dat hij leve?”

Omdat God tot in eeuwigheid van de mensen geprezen wil worden, Ef. 1 : 5v.: „Die ons te voren verordineerd heeft tot prijs der heerlijkheid Zijner genade”, en Ps. 89 : 48: „Waarom zoudt Gij aller mensen kinderen tevergeefs geschapen hebben?” Daarom is het van node, dat sommigen verlost worden. Want het feilt God nooit, om het doel van Zijn voornemen te bereiken.

3. God heeft Zijn Zoon niet tevergeefs in de wereld gezonden, noch Christus tevergeefs laten sterven, Joh. 6 : 38v.: „Want Ik ben uit den hemel nedergedaald, niet opdat Ik Mijnen wil zou doen, maar den wil Desgenen Die Mij gezonden heeft. En dit is de wil des Vaders Die Mij gezonden heeft, dat al wat Hij Mij gegeven heeft, Ik daaruit niet verlieze”, enz., Matth. 9 : 13: „Want Ik ben niet gekomen om te roepen rechtvaardigen, maar zondaars tot bekering”, en Rom. 4 : 25: „Welke overgeleverd is om onze zonden en opgewekt om onze rechtvaardigmaking.”

4. Omdat God meer tot barmhartigheid dan tot toorn geneigd is. Maar in het bestraffen der goddelozen betoont Hij uitsluitend Zijn toorn. Daarom zal Hij nog veel meer Zijn barmhartigheid bewijzen door het behouden der Godzaligen.

4. Of er een volkomen verlossing te wachten is.

De verlossing is volkomen: in dit leven bij de aanvang, en na dit leven volmaakt;

d.w.z. dat zij nu al volkomen in haar delen is. Want wij zijn van allebei, n.l. van de schuld én de straf verlost. Maar hiernamaals zal ze ook in trappen volkomen zijn: n.l. wanneer alle tranen van onze ogen afgewist zullen zijn, en het beeld Gods in ons volkomen hersteld zal worden, en God alles in allen zijn zal.

De redenen hiervan zijn:

1. dat God geen Verlosser is ten dele, maar Hij maakt volkomen zalig en bemint ten hoogste, wie Hij zalig maakt, 1 Joh. 1 : 7: „Het bloed van Jezus Christus, Zijnen Zoon, reinigt ons van alle zonden”, en Matth. 1 : 21: „Hij zal Zijn volk zalig maken van hunne zonden.”
2. God zal de goddelozen op het hoogst straffen, ten einde zij daardoor volkomen genoeg doen aan zijn rechtvaardigheid. Daarom zal Hij de vromen ook ten volle zalig maken, aangezien Hij meer tot barmhartigheid dan tot toom geneigd is.
3. Christus' weldaad is niet zwakker of minder volmaakt dan Adams zonde. Evenwel zou zij onvolmaakter zijn, als Christus ons niet volkomen verlost. Want wij hebben allen tezamen de gerechtigheid en zaligheid in Adam verloren. Daarom is er een volkomen verlossing te wachten, maar bij trappen, zoals reeds gezegd werd: in dit leven volmaakt, in de opstanding volmaakter, en in de staat der heerlijkheid het allervolmaaktst.

5. Hoe de verlossing geschieden kan.

Zulk een verlossing is mogelijk,

1. door de volkomen voldoening voor de bedreven misdaad;
2. door afstand te doen van de zonde en de vernieuwing der natuur, hetgeen door de wedergeboorte en het terugkrijgen van de verloren rechttheid geschiedt. Allebei zijn ze tot de verlossing nodig.

De voldoening voor de misdaad is een genoegzame straf, d.w.z. die aan een eeuwige (straf) gelijk is. Deze voldoening wordt noodzakelijk tot de verlossing vereist. Want, zoals te voren bewezen is, Gods barmhartigheid neemt Zijn rechtvaardigheid niet weg. Aan haar moet voldaan worden óf door een volkomen gehoorzaamheid, óf door een straf, die met de misdaad overeenkomt. Door de gehoorzaamheid kan geen voldoening plaats vinden, omdat de vroegere gehoorzaamheid thans geschonden is. Ook kan de volgende gehoorzaamheid niet voor de voorafgaande misdaad voldoen, aangezien ze tot deze gehoorzaamheid, als aan een tegenwoordige schuld, steeds verplicht zijn. Wanneer dus de gehoorzaamheid eenmaal geschonden is, blijft er geen voldoening over dan door de straf, volgens de bedreiging in Gen. 2 : 17: „Want ten dage als gij daarvan eet, zult gij den dood sterven.” Onder welke dood niet alleen allerlei ellende en jammer, alsook de verhuizing van de ziel uit het lichaam (de eerste dood) verstaan moet worden, maar vooral de tweede dood, die genoemd wordt „de toekomstige toom Gods” en de „vervloeking”, die eeuwig duren zal.

Zo is dus de straf, die voldaan moet worden, tijdelijk en eeuwig, aangezien de mens gezondigd heeft tegen de oneindige Majesteit Gods. Maar op tweeërlei wijze wordt de straf oneindig verstaan: allereerst als eeuwig, en daarom kan de mens zichzelf niet verlossen, omdat hij steeds aan Gods toom en de eeuwige pijnen onderhevig zou blijven; ten andere, wanneer ze wegens haar waardigheid en zwaarte tegen de oneindige straf opweegt, ook al is ze - naar de tijd gerekend - niet eeuwig. Wanneer de straf volkomen geleden is, dan wordt de zondaar weer met God verzoend, en daaruit volgt de verlossing van de schuld.

Het herstel van de natuur, of het teruggeven van Gods beeld in ons, is een reiniging der zonde door de wedergeboorte, die voor de verlossing erg nodig is.

Want God wil de voldoening door de straf, op die voorwaarde aanvaarden, en ons de zonden vergeven, wanneer wij in het vervolg ophouden Hem te vertoornen en Hem onze dankbaarheid voor de verzoening tonen. Want om door God in genade aangenomen te willen zijn en toch niet te willen ophouden om Hem te vertoornen, dat zou zoveel betekenen als met God de spot drijven. Maar wij kunnen niet nalaten te zondigen, tenzij onze natuur vernieuwd wordt. Op deze manier kan dus de verlossing plaatsvinden, wanneer een zodanige voldoening bewerkt wordt, waardoor een straf, die met de misdaad overeenkomt, gedragen wordt, en na welke er geen nieuwe belediging volgt.

6. *Van of door Wie deze verlossing bewerkt kan worden.*

Hierover wordt gesproken in de volgende vraag van de Catechismus.

Vraag 13: *Maar kunnen wij door onszelf betalen?*

Antwoord: *In generlei wijze, maar wij maken ook de schuld nog dagelijks meerder^{a)}.*

a. Job 9 : 2v.; 15 : 15v., Ps. 19 : 13, Jak. 3 : 2, Matth. 6 : 12; 18 : 24v.

Verklaring van Vraag 13.

Daar het voldoende bekend is, dat de wijze van verlossing in de voldoening en reiniging der zonden bestaat, wordt er nu verder gevraagd, door wie deze voldoening en reiniging gedaan kan worden; of het ook door ons, dan wel door een Ander geschieden moet; en als het door een Ander geschieden moet, of het dan door een bloot schepsel verricht kan worden; en zo neen, door wie dan, en van welk een Middelaar? Op de eerste vraag wordt geantwoord in Vraag 13, en op de twee andere punten in de Vragen 14v.

Ten eerste: De voldoening kan van of door ons niet gedaan worden, noch door gehoorzaamheid noch door straf.

Niet door gehoorzaamheid.

Eerste reden: Omdat al het goede dat wij doen, wij dat door een huidige verplichting aan God verschuldigd zijn. Daarom kunnen wij door dat middel niet voor de vroegere zonden betalen. Want wij kunnen bij God niets verdienen, zelfs niet voor het heden, en nog veel minder voor de achterliggende tijd. En met enerlei genoegdoening kan geen dubbele schuld, n.l. de huidige en toekomstige, betaald worden.

De tweede reden wordt in de Catechismus in Vraag 13 genoemd: Want wij vermeederen de misdaad of schuld nog dagelijks. Ja, wij zondigen zonder ophouden, Job 9 : 2v. en 15 : 15; en door zo te zondigen, vergroten wij Gods toom en de schuld. Wie daarom niet ophoudt te vertoornen, verzoent de Vertoornde niet; evenmin als een schuldenaar zich ooit uit zijn schulden redden kan, die bij de oude nog nieuwe schulden maakt.

En ook niet door straf.

Reden. Omdat onze oneindige schuld een oneindige straf verdient, d.w.z. een eeuwige, of één die aan een eeuwige gelijk is. Want door onze misdaad vertoornen wij het oneindig Goed; en dit verdient de eeuwige verdoemenis, of althans een tijdelijke (verdoemenis), die in zwaarte en waardigheid aan de eeuwige gelijk is. Wij zouden wel altijd lijden, maar nooit (kunnen) voldoen, omdat het lijden tot

voldoening nooit volkomen zou zijn, en de zonde en dood daardoor nimmer overwonnen zouden worden. Maar het zou als onvolmaakt, eeuwig duren; evenals de voldoening der duivelen en verworpen mensen, die nooit voltooid wordt.

Bovendien is het voor het schepsel vanwege zijn menigvuldige onvolmaaktheid onmogelijk, om een tijdelijke straf te ondergaan, die aan de eeuwig gelijk zou zijn, en zoals vereist wordt tot volkomen betaling, overwinning des doods en verlossing (zoals later nog bewezen zal worden). Het staat daarom vast, dat wij door onszelf aan Gods gerechtigheid niet kunnen genoegdoen. (Vgl. D.L., II, art. 2). Aangezien wij dus door onszelf niet kunnen voldoen, is het nodig dat wij door een Ander voldoen.

Tegenwerping. Als wij noch door onze gehoorzaamheid, noch door onze straf de wet van God kunnen voldoen, dan is de wijze van verlossing door de voldoening ijdel en tevergeefs.

Antwoord. Deze manier is niet tevergeefs. Want al kunnen wij door onze gehoorzaamheid niet genoeg doen, toch kunnen wij voldoen, door een voldoening-schenkende straf te dragen, niet in onszelf, maar in Christus, Die J door zijn gehoorzaamheid en straf de Wet voldaan heeft.

Aanhoudend bezwaar. Maar de Wet vordert onze gehoorzaamheid of straf. Want er staat geschreven in Lev. 18 : 5; Gal. 3 : 10 en Deut. 7 : 26: „Welk mens dezelve dingen zal doen, die zal door dezelve leven.” „Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen”, enz.

Antwoord. De Wet eist wel onze eigen gehoorzaamheid of straf, maar sluit ook nergens uit, of keurt de voldoening van een ander voor ons af, hoewel ze die niet leert of ervan weet. Want het Evangelie heeft ze ons bekend gemaakt en in Christus aangewezen.

Aanhoudend bezwaar. Maar het is onbillijk, dat de onschuldige voor de schuldige gestraft zou worden.

Antwoord. Dat er een ander voor de schuldigen gestraft wordt, is niet in strijd met de rechtvaardigheid Gods, mits er deze voorwaarden bijgevoegd zijn: 1. Degene die gestraft wordt, moet onschuldig zijn. 2. Hij moet dezelfde natuur bezitten, als degenen voor wie hij gestraft wordt. 3. Hij moet zichzelf vrijwillig aanbieden, om voor een ander gestraft te worden. 4. Hij moet de straf kunnen te boven komen. Want hierom kunnen de mensen niet de één in eens anders plaats straffen, omdat zij niet kunnen voorkomen, dat de gestrafte door de straf totaal omkomt. 5. Hij moet hetzelfde doel voorstaan, waarop Christus Zich richtte, n.l. de eer van God en de zaligheid van het menselijke geslacht. (Zie hiervoor vraag 36v.).

Vraag 14. *Kan ook ergens een bloot schepsel gevonden worden, dat voor ons betaalt.*

Antwoord: Neen het. Want ten eerste wil God aan geen ander schepsel de schuld straffen, die de mens gemaakt heeft a). Ten andere kan ook geen bloot schepsel de last van Gods eeuwige toorn tegen de zonde dragen en anderen daarvan verlossen b).

a. Gen. 2 : 17, Ex. 32 : 33.

b. Ps. 130 : 3, Jes. 33 : 14, Hebr. 12 : 29, Openb. 5 : 3.

Verklaring van Vraag 14.

Ten tweede. Aangezien er dan door een Ander voldaan moet worden, wordt er

gevraagd, of deze *ander* enig scheepsel zijn kan, behalve de mens; zo ja, of het een bloot scheepsel *alleen* zijn kan. Beide wordt ontkend.

Van het eerste is dit de reden: Omdat God aan geen ander scheepsel straffen wil, hetgeen de mens verdiend heeft; en zulks overeenkomstig Zijn rechtvaardigheid, die niet toelaat, dat het ene scheepsel overtreedt en het andere daarvoor gestraft wordt, Ez. 18 : 20: „De ziel die zondigt, die zal sterven.” Deze reden bewijst, dat geen scheepsel - behalve de mens - heeft kunnen voldoen voor de mens; ja, dat ook door de eeuwige vernietiging van hemel en aarde, of zelfs der engelen en alle scheepselen aan God geen genoegdoening gebracht kon worden voor de zonden der mensen.

Bovendien, omdat de engelen geesten en geen lichamelijke wezens zijn, kunnen zij geen bloed vergieten en offers voor de zonde brengen, om ons daarvan te reinigen, aangezien er zonder bloedstorting geen vergeving of reiniging geschiedt, Hebr. 9 : 22. De mens heeft trouwens met lichaam en ziel gezondigd. Daarom moet hij ook naar lichaam en ziel (daarvoor) boeten en betalen; hetgeen een engel niet doen kon, veel minder een redeloos scheepsel, dat niet betalen kan, wat de mens, een redelijk scheepsel, misdreven heeft. Het zou bespottelijk geweest zijn, als de Joden gedacht of gemeend hadden, dat door de offers van redeloze beesten de zonden gereinigd konden worden. Want deze offers wezen alleen op het enige offer van de ware Middelaar, Die de verzoening brengen zou, Hebr. 10 : 4: „Want het is onmogelijk, dat het bloed van stieren en bokken de zonden wegneme.”

Van het tweede is de reden:

1. Dat geen scheepsel zo'n macht bezit, dat het voor de oneindige schuld van de mens een tijdelijke straf zou kunnen dragen, die in gewicht en waarde gelijk zou zijn aan de oneindige (straf). Want het scheepsel zou veeleer teniet gedaan worden, dan dat aan Gods rechtvaardigheid voldaan werd. God is immers een verterend vuur. Ps. 130 : 3: „Zo Gij, HEERE, de ongerechtigheden gadeslaat: Heere, wie zal bestaan?.” Rom. 8 : 3: „Want hetgeen der Wet onmogelijk was, dewijl zij door het vlees krachteloos was, heeft God, Zijnen Zoon zedende in gelijkheid des zondigen vleses, en dat voor de zonde, de zonde veroordeeld in het vlees.” Deze reden bewijst, dat geen scheepsel door de straf aan God zo volkomen voldoening geven kon, dat het daarvan verlost kon worden; hetgeen toch nodig was, zou de verlossing plaatsvinden. Daarom zou er, wegens de zwakheid van het scheepsel, geen overeenkomst geweest zijn tussen de zonde en de straf.

2. Omdat de straf van een bloot scheepsel niet waardig genoeg kon zijn tot onze verlossing.

3. Omdat geen scheepsel bewerken kon, dat wij later niet meer zondigen. Het was het ambt van de Middelaar, om dit te bewerken. Ook kan het *God* alleen niet zijn, Die deze voldoening zal teweegbrengen: eensdeels, omdat God niet lijden noch sterven kan, en ten andere: omdat niet God, maar de mens gezondigd had.

Ten derde. Aangezien wij zelf niet voldoen kunnen, maar iemand nodig hebben om voor ons te voldoen, d.w.z. een Middelaar, die niet *alleen* God of *alleen* een scheepsel is, zo wordt nu gevraagd: Hoedanig deze Middelaar dan zijn moet. Het antwoord volgt op Vraag 15, n.l. dat er zo'n Middelaar nodig is, Die mens is en tevens God. Over deze Middelaar dus zullen wij nu gaan handelen.

Over de Middelaar.

De leer van de Middelaar moet zorgvuldig behouden, geleerd en verklaard worden.

1. Omdat ze de grond en een korte samenvatting bevat van de ganse Christelijke

leer. 2. Om de ere Gods, opdat wij, die weten dat God de zonden niet licht vergeeft, maar Zich daarover zo ernstig vertoorn, dat Hij ze niet vergeeft dan alleen door de voldoening van Zijn Zoon, deze rechtvaardigheid van God belijden mogen, en tevens Zijn barmhartigheid prijzen, die ons Zijn Zoon tot een Middelaar gegeven heeft, en gewild heeft dat Hij voor ons een slachtoffer zou worden.

3. Om onze troost en zaligheid, opdat wij op deze Middelaar vertrouwende, van het eeuwige leven verzekerd mogen zijn; want deze Middelaar wil en kan ons het eeuwige leven geven, en deze Zijn wil heeft Hij ons Zelf geopenbaard.

4. Omdat deze leer te allen tijde - en ook in onze dagen - door de ketters zwaar bestreden wordt.

Het is beter, dat hier over de Middelaar gehandeld wordt dan hierna bij het Artikel van de rechtvaardigmaking. Want hoewel de leer van de rechtvaardigmaking ook handelt over het ambt des Middelaars, toch zijn het verschillende zaken: te leren, wat en hoedanig de weldaad der rechtvaardigmaking is, hetgeen daar onderwezen wordt, én te leren, van Wie deze weldaad voortkomt, en hoe ze ons geschonken wordt, hetgeen hier onderwezen wordt; evenals het verschillende stellingen (Letterlijk: propositiën) zijn, wanneer hier gezegd wordt: de rechtvaardigmaking is een weldaad des Middelaars, en wanneer dáár gezegd wordt: de rechtvaardigmaking is de vergeving der zonden.

De voornaamste vragen inzake de Middelaar zijn deze.

1. Wat een Middelaar is.
2. Of, en waarom wij een Middelaar nodig hebben bij God.
3. Waarvoor wij de Middelaar nodig hebben, of wat Zijn ambt is.
4. Welk een Middelaar wij nodig hebben, of hoe Hij zijn moet.
5. Wie deze Middelaar is.
6. Of er nog meer middelaars zijn kunnen dan Een.

1. Wat een Middelaar is.

In de beschrijving van de Middelaar moet melding gemaakt worden van Zijn persoon en ambt.

In het *algemeen* dan is een middelaar iemand, die de twistende partijen verzoent, of wel de beledigde partij met voorbeden voldoet, en verzekert dat er geen onrecht meer voorvallen zal. Want verzoenen is:

1. voorbede doen bij hem, tegen wie misdaan werd, ten behoeve van wie misdaan heeft.
 2. Voor het bedreven onrecht voldoen.
 3. Beloven en bewerken, dat de partij die misdaan heeft, niet meer misdooet. Want als dit niet gebeurt, dan vervalt het resultaat der voorbede.
- Ten slotte moet hij tot eensgezindheid en vriendschap brengen, wie te voren twistten en in onmin leefden.

Zonder deze voorwaarden kan er geen echte verzoening tot stand komen. (In het Nederlands heet een middelaar scheidsrechter.)

In het *bijzonder* en hier op deze plaats, is de Middelaar een Persoon, Die God - Die door de zonden vertoorn is - én het menselijke geslacht, dat om der zonde wil aan de eeuwige dood onderworpen is, met elkaar verzoent. Hij brengt daartoe door Zijn dood voldoening aan Gods rechtvaardigheid en bidt voor de overtreders; Hij eigent de gelovigen Zijn verdiensten door het geloof toe en wederbaart hen door de Heilige Geest, en bewerkt dat zij ophouden te zondigen; ten slotte verhoort Hij het zuchten en bidden dergenen, die Hem aanroepen.

Of: Hij is een Vredemaker tussen God en de mensen. Daartoe verzoent Hij God met de mensen, herstelt hen in Zijn gunst door Zijn voorbede en betaling voor de zonde, en bewerkt Hij, dat God de mensen liefheeft en de mensen God, en dat er tussen God en de mensen een standvastige en eeuwige vrede en eendracht is.

Er is verschil tussen een bemiddelaar en een Middelaar. Want de eerste is iemand niet betrekking tot de natuur en voorwaarde; de Ander betreft het ambt. Christus is beide. Hij staat tussen beiden in, want in Hem is de natuur van beide partijen, d.w.z. de Goddelijke en menselijke natuur. Hij is een Middelaar, want Hij verzoent ons met God, hoewel Hij dus ook enigszins in het midden staat. Want in Hem worden twee dingen verbonden, die anders nooit met elkaar zouden kunnen samengaan, n.l. dat Hij God en Mens is.

2. Of wij een Middelaar bij God nodig hebben, en waarom Hij nodig is.

Dat wij een Middelaar bij God nodig hebben, wordt met deze onwrikbare redenen bewezen.

Ten eerste. Het is zeker, dat zij een Middelaar nodig hebben, die óf door zichzelf óf door een ander, noodzakelijk aan Gods rechtvaardigheid voldoening moeten schenken, om van hun ellende verlost te worden, ingeval zij dat door zichzelf niet doen kunnen. Maar wij moeten noodzakelijk of door onszelf of door een ander aan Gods rechtvaardigheid voldoen, om verlost te worden. Door onszelf kunnen wij dat niet doen. Daarom hebben wij een Middelaar nodig, als wij van de ellende verlost zullen worden.

Verklaring van deze reden, waarbij uit de delen der beschrijving des Middelaars bewezen wordt, dat Hij nodig is.

1. God laat geen verzoening toe, zonder dat men weer tot vriendschap en vereniging met Hem gebracht is. Daarom is er een Tussenpersoon en Vredemaker nodig.

2. Noch zonder voorbeding: daarom is er een Voorbidder nodig.

3. Noch zonder volkomen voldoening: daarom ook een Voldoener.

4. Noch zonder toe-eigening der voldoening: want het is nodig, dat wij die weldaad ontvangen, daarom ook een Toeëigenaar.

5. Noch zonder reiniging der zonde en herstel van Gods beeld in ons, opdat wij ophouden verkeerd te doen: daarom is er ook een Reiniger der, a zonde en een Hersteller der natuur nodig.

Maar deze dingen kunnen wij zelf niet doen, noch in onszelf uitwerken. Want wij kunnen God niet voldoen, zoals tevoren aangetoond is; en wij blijven steeds vijanden van God. Ook bidden wij niet om kwijtschelding van de misdaden, noch kunnen wij vanzelf de weldaad van de Middelaar ontvangen of ons wederbaren. Daarom is er een Ander nodig, te weten een Middelaar, Die deze dingen doen kan en metterdaad ook uitvoert.

Tegen hetgeen tevoren gezegd werd, dat het n.l. nodig is, dat wij of door onszelf of door een Ander moeten voldoen, wordt het volgende aangevoerd.

Tegenwerping. Aangezien de Wet uitsluitend aanwijst en niet meer dan één manier van voldoening erkent, n.l. *door ons zelf*, moet men geen twee manieren stellen, en zeggen: of door ons, of door een Ander.

Antwoord.

1. Wij geven toe, dat er in de Wet geen andere manier onderwezen en verklaard wordt. Want de manier om door een Ander te voldoen, wordt tevergeefs in de Wet gezocht. De Wet erkent en onderwijst echter deze éne manier, dat zij intussen de andere niet ontkent. Want nergens wordt die andere manier in de Wet uitgesloten,

of wordt er gezegd: „alleen door ons.” Hoewel daarom de Wet de voldoening door een Ander niet verklaart, sluit ze die toch niet buiten, maar laat het Evangelie deze bekendmaken. En hoewel God deze andere manier niet in de Wet heeft uitgedrukt, toch heeft Hij die in Zijn verborgen raad steeds bij de andere bedoeld, en daarna in het Evangelie geopenbaard en verkondigd.

En toch strijden de Wet en het Evangelie daarom (onderling) niet. Want wat het Evangelie onderwijst, dat ontkent de Wet niet, ook al leert ze het niet. Want nergens wordt in de Wet gelezen, dat men uitsluitend door onszelf moet voldoen. Er zijn dus twee manieren van voldoening, die wel onderling verschillen, maar niet tegen elkaar strijden: 1. *door ons*, welke manier de Wet leert, en Gods rechtvaardigheid eist; 2. *door een Ander*, welke manier het Evangelie onderwijst, en Gods barmhartigheid toelaat.

2. Ten tweede. God eiste een Middelaar van de partij, die vertoornd had. Aangezien God, omdat Hij God is, geen voldoening van Zichzelf ontvangen wilde, maar naar Zijn gerechtigheid wilde, dat de beledigende partij die zou brengen, óf genade zou verwerven door de Middelaar; en een zodanige zou geven, Die volkomen betalen kon, en Gode alleraangenaamst zijn zou, opdat Hij niet afgewezen werd, maar opdat Hij door zijn aangenaamheid - waardoor Hij bij God veel bereiken zou - ons met God gemakkelijk zou kunnen verzoenen, door voor ons te betalen en te bidden. Maar dit ambt konden wij niet bedienen, noch iemand uit ons midden kon dat verrichten, omdat wij allen kinderen des toorns waren. Daarom hadden wij een Middelaar nodig; en ons is een Derde door God geschonken. Eén Die mens en Gode alleraangenaamst was.

3. Ten derde. Het feit, dat wij een Middelaar nodig hebben, Die aan de rechtvaardigheid Gods voor ons genoeg doet, wordt nog door tal van andere redenen bewezen.

1. Want een ieder ervaart bij zichzelf verschrikkingen en pijnen der consciëntie, waarvan hij zichzelf niet bevrijden kan; en deze betuigen, dat hij door zichzelf niet met God verzoend kan worden.
2. Want de goddelozen worden tijdelijk en eeuwig gestraft, daarom dat zij geen Middelaar hebben.
3. Want de offers, door God ingesteld, beduiden het volkomen zoenoffer van Christus, en gaven te kennen, dat zonder deze offerande 's mensen zonde niet weggenomen kon worden.
4. Want de heidenen, door het knagen van hun geweten gedreven, hebben ook door hun offers buiten zichzelf ernaar gestreefd, hoe zij God gunstig zouden stemmen.
5. Zoals ook de huichelaars en roomsgezinden dit door hun offers doen.

3. *Waarvoor wij een Middelaar nodig hebben, of wat Zijn ambt is.*

Het is het ambt van een Middelaar, om met beide partijen te onderhandelen, zowel met de beledigde als met de belediger. Dus was het het ambt van Christus, onze Middelaar, om eerst te handelen met de Partij, Die vertoornd of tegen Wie misdaan werd, en dat is God; en daarna met de partij, die misdaan heeft, welke wij zijn.

Met God, Die vertoornd is, handelt Hij op deze manier.

1. Hij bidt voor ons bij de Vader, en biedt Zichzelf aan, om voor ons te voldoen.
2. Hij voldoet metterdaad voor ons, door voor onze zonden een afdoende straf te lijden, welke wel eindig is, wat de tijd betreft, maar oneindig is, wat haar gewicht en waardigheid aangaat.
3. Hij belooft, dat wij zullen ophouden, God met onze zonden te vertoornen. Want

zonder deze belofte kan ook bij de mensen, en nog veel minder bij God, geen voorbedding plaats hebben. Deze belofte volbrengt Hij metterdaad in ons, door ons de Heilige Geest en het eeuwige leven te geven.

Met ons, die God vertoornd hebben, handelt Hij aldus.

1. Hij komt in het midden te voorschijn treden als een Gezant des Vaders, om uit Diens schoot deze verborgen raad van onze verlossing te openbaren: dat Hij Zichzelf als Middelaar aanbiedt, en dat de Vader Zijn voldoening aanneemt.

2. Hij voldoet voor ons en rekent ons de gedane voldoening toe; Hij schenkt en eigent ze ons toe.

3. Hij werkt in ons, na de Heilige Geest gegeven te hebben, het geloof, waardoor wij de aangeboden weldaad omhelzen en niet verachten. Want er komt geen verzoening tot stand, tenzij beide partijen erin bewilligen, Fil. 2 : 13: „Hij werkt in ons het willen en het werken.”

4. Door die Geest bewerkt Hij, dat wij ophouden te zondigen, door ons te wederbaren naar het beeld Gods, opdat wij een nieuw leven beginnen

5. Hij bewaart ons bij de verzoening, bij het geloof en bij de nieuwe gehoorzaamheid, en beschermt ons tegen de duivel en alle vijanden, en ook tegen onszelf, opdat wij niet afvallen.

6. Ten slotte zal Hij, ons opwekken en verheerlijken, d.w.z., dat Hij zowel de gaven, die wij in Adam verloren hebben, als die Hij voor ons verdiend heeft, (in ons) volmaken zal.

Al deze dingen behandelt, verwerft en volbrengt de Middelaar, zowel door Zijn verdiensten als door Zijn kracht. Daarom zegt men, dat Hij de Middelaar is, én door Zijn verdiensten én door Zijn kracht, d.w.z. dat Hij de uitverkorenen niet alleen door Zijn offerande verdient, maar ze ook door de kracht van Zijn Geest de gerechtigheid, zaligheid en het eeuwige leven geeft en mededeelt, zoals er geschreven staat, Joh. 10 : 15 en 28: „Ik stel Mijn leven voor de schapen, en Ik geef hun het eeuwige leven”; Joh. 5 : 26: „Want gelijk de Vader het leven heeft in Zichzelve, alzo heeft Hij ook den Zoon gegeven het leven te hebben in Zichzelve”; vers 21: „Gelijk de Vader de doden opwekt en levend maakt, alzo maakt ook de Zoon levend die Hij wil”, en Joh. 15 : 5: „Zonder Mij kunt gij niets doen.”

In het ambt des Middelaars worden ook *Zijn weldaden* begrepen. Want het ambt dat God de Middelaar oplegde, is: de Gemeente weldaden te geven; en deze zijn door Paulus het beknoptst beschreven, 1 Kor. 1 : 30: Christus Jezus „is ons geworden wijsheid van God, en rechtvaardigheid en heiligmaking en verlossing.”

Wijsheid.

1. Want Hij is het, Die wij moeten kennen en in Wiens kennis onze wijsheid gelegen is, 1 Kor. 2 : 2: „Want ik heb niet voorgenomen iets te weten onder u dan Jezus Christus en Dien gekruisigd”, en 1 : 24: „Hun die geroepen zijn, beiden Joden en Grieken, prediken wij Christus, de kracht Gods en de wijsheid Gods.”

2. Want Hij is het, van Wie onze wijsheid komt, en Die alle wijsheid in ons werkt; en wel op drieërlei wijze: ten eerste heeft Hij ons die uit de schoot Zijns Vaders voortgebracht; ten andere heeft Hij het predikambt ingesteld, dat Hij in stand houdt, en waardoor Hij ons onderricht aangaande de wil Zijns Vaders en inzake Zijn ambt; ten slotte werkt Hij krachtig in de harten der uitverkorenen, zodat zij de leer aanvaarden en aan Hem gelijkvormig worden.

Kortom, Hij is onze Wijsheid, 1. Omdat Hij het is, in Wie onze wijsheid gelegen

is. 2. Hij is de oorsprong van onze wijsheid. 3. Ook is Hij het middel, waardoor onze wijsheid verkregen wordt.

Gerechtigheid, d.w.z. Rechtvaardigmaker. Want in Hem is eigenlijk onze gerechtigheid, en Hij schenkt ons die door Zijn verdiensten en kracht.

Heiligmaking, d.w.z. Heiligmaker, Die ons wederbaart en heiligt door Zijn Heilige Geest.

Verlossing, d.w.z. Loskoper of Verlosser, Die ons geheel verlost en vrijmaakt. Want het rantsoen brengen betekent niet slechts het lijden van Christus, dat a.h.w. de waardij en het geld was, dat voor onze vrijmaking betaald is, maar ook de vruchten van dit lijden, en de totale volbrenging van onze verlossing.

4. ***Welk een Middelaar ons nodig is, of hoe Hij zijn moet.*** (Zondag 6)